

Proč nyní mluvíme o svobodě?

Hodiny *nevědí*, kolik je hodin, i když jsou to komplikované hodiny počítače. Můžeme o tom vědět, poněvadž jsou sestaveny ze součástek, které se vůbec nepodobají částem lidského organismu, ani v substanci, ani podle funkcí. Mohli bychom si představit ještě fantastičtější přístroj, který by byl sestaven z nervů a ze substance mozkové. Ale věděl by tento přístroj, kolik je hodin? Doufám, že každý čtenář rozhodně odpoví, že nikoli. Neboť přítomnost vědoucího lidského vědomí nezávisí na přístroji. Přístroj se nikdy nestane „někým“, „kdo“, Já, i kdyby byl nekonečně komplikovaný a sestavený z nevhodnějších součástí. *Tento* princip, Já se může projevat ve zdravém lidském těle právě proto, že je na tomto svém nástroji nezávislý. A tento princip se projevuje ve fenoménu autonomní pozornosti, která nevychází z fyziologie a také žádnou fyziologii nemá. Tento princip je svobodný. Je to svoboda vědomí, svoboda pozornosti. A to, do jaké míry a nakolik kontinuálně se jeho svoboda - svoboda vědomí, svoboda pozornosti - může v těle realizovat, závisí na struktuře, na mocenských poměrech v duši.

Hygiena vědomí a odpovídající opatření předpokládají minimální autonomii nebo svobodu: čtenář umí aspoň pozorně číst a rozumět textu, umí se aspoň pokusit uskutečnit nějaké doporučené opatření, tj. alespoň v minimální míře disponuje poznávající a morální svobodou, kterou si jako pocit přisuzuje každý alespoň trochu normální člověk a také podle toho žije. Avšak s ideou svobody se nemůže shodovat všeobecně rozšířený „přírodovědecký“ způsob myšlení, poněvadž mu chybí právě tato idea, idea Já. V okruhu pojmů, jako jsou síla, míra, příčina, atom, energie či silová pole, nemá „Já“, přátelství, morálnost a svoboda žádné místo. Možnost poznání a morálního jednání, tedy skutečnost, že omyl a pravda, dobré a zlé mají svůj význam jen díky svobodě, ničí také podprahové přesvědčení, že člověk je zcela nesvo-

bodný i ve svém vědomí. Také je zřejmé, že lidská svoboda nemá co činit s nedeterminovaností nebo nepředvídatelností fyzikálních procesů: náhodný děj není svobodný. V žádném případě není náhoda, když na něco soustředím svou pozornost.

Jestliže samozřejmý pocit svobody dává člověku možnost jednat a vědecký způsob myšlení není schopen tuto svobodu pochopit, pak v našem vědomí žije rozpor, který stále oslabuje veškerá rozhodnutí člověka a nakonec ho odsuzuje k všeobecné lenosti, k níž má sklon i beztak: jsem-li nesvobodný, nemohu přece nic dělat. Člověk si pak ani nevšimne, že v této „myšlence“ je rozpor, ale opatření duševní hygieny nelze provádět s přesvědčením, že je člověk determinován. Měnit postoj k práci a tedy i k druhým lidem by pro nás nebylo možné. Kdyby byl člověk determinován, tj. byl by nesvobodný také v poznání, nemohl by poznat ani tuto okolnost. Jestliže má možnost ke svobodě, ale v důsledku „vědeckého“ názoru o nesvobodě ji neuskutečňuje, onemocní. Odhalí-li svou svobodu v poznání a uskutečňuje ji, ta bude postupně prozařovat jeho jednání, musí však o svou vnitřní svobodu bojovat na mnoha frontách. „Smířlivost“ neznamená vzdávat se bez boje, zejména se nelze vzdát své vnitřní svobody. Být smířlivým vůči sobě přece není cíl, který si cvičení vědomí vytyčuje.

V mnoha údech a částech své duševní bytosti je dnes člověk již zformován, ovlivněn a hotov. Jeho úsilí může spočívat jen v tom, aby se stával stále více nehotovým. To se však může stát jen díky začátku, kdy člověk sám, na základě autonomního rozhodnutí a vlastního konání, začne rozpouštět svou již zformovanou, navyklou bytost. Jakmile s tím začne, dostává pomoc ze svého nadvědomí. A čím méně mu jeho „návykový člověk“ stojí v cestě jako překážka inspiracím shora, o to více mu inspirace budou novými silami a prameny orientace. Také podle Matouše 7,7: „Proste a bude vám dáno, hledejte a naleznete, klepejte a bude vám otevřeno“ spočívá důraz na aktivitě člověka, na začátku.

Kühlewind Georg